

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8MCdo/12/2014
Identifikačné číslo spisu:	8611207154
Dátum vydania rozhodnutia:	09.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8611207154.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Q. N., bývajúcemu v H., zastúpenému JUDr. Ambrózom Motykom, advokátom, so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Sociálna poisťovňa, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp.zn. 7 C/223/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Svidník zo 17. septembra 2012 č.k. 7 C/223/2011-161 a rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. decembra 2013 sp.zn. 5 Co/170/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 712,71 € do rúk advokáta JUDr. Ambróza Motyku, so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, do troch dní.

Odôvodnenie

Okresný súd Svidník rozsudkom zo 17. septembra 2012 č.k. 7 C/223/2011-161 vyhovel žalobe o náhradu škody vo výške 81 903,70 € s príslušenstvom a žalobcovi priznal náhradu trov konania (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Výrok, ktorým žalobe vyhovel, odôvodnil tým, že žalovaná zodpovedá žalobcovi za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom a nezákonnými rozhodnutiami (v súvislosti s uplatnenými nárokmi za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku pracovného úrazu žalobcu zo 4. októbra 2003) v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“).

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Prešove rozsudkom z 27. decembra 2013 sp.zn. 5 Co/170/2012 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, keď sa v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením a rozhodnutie považoval za správne (§ 219 ods. 2 O.s.p.), úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov dovolacieho konania (§224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.).

Na podnet žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti obom uvedeným rozsudkom z dôvodu, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p. (res iudicata) a že predmetnú vec súdy nesprávne právne posúdili, keď právnú normu správne určenú nesprávne vyložili a na zistený skutkový stav nesprávne aplikovali (§ 243f ods. 1 písm. a/ a c/ O.s.p.). Žalobcom uplatnená náhrada škody mala spočívať v nesprávnom úradnom postupe žalovanej, ktorá bola povinná z titulu zákonného poistenia zamestnávateľa za neho zaplatiť odškodnenie pracovného úrazu žalobcu, ku ktorému bola zaviazaná právoplatným a vykonateľným rozsudkom Okresného súdu Svidník z 21. apríla 2006 č.k. 2C/20/2005-115. Žalovaná 24. mája 2011 zaplatila žalobcovi náhradu za bolestné v sume 53 475,40 € a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 115 714,- €. Žalovaná však nezaplatila úroky z omeškania k pohľadávkam žalobcu na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré boli judikované rozsudkom Okresného súdu Svidník zo 16. apríla 2007 sp.zn. 6C 96/2006. Žalovaná taktiež žalobcovi nezaplatila priznané právo na náhradu trov konania vo výške 5 973,54 € a 2 040,46 € a úroky z omeškania z trov vo výške 2 393,34 €, ktoré boli priznané rozsudkom Okresného súdu Svidník zo 16. apríla 2007 č.k. 6C/96/2006-36. Preto žalobca z uvedeného právneho titulu uplatnil proti žalovanej nárok na zaplatenie škody vo výške 81 903,70 € s príslušenstvom. Žalobca sa svojho práva domáhal na súde nesprávnym spôsobom a jeho žaloba nemohla byť už z procesného hľadiska úspešná. Zodpovednosť štátu za nesprávny úradný postup žalovanej nie je daná a žalobca v konaní nesprávny úradný postup, ktorý mal za následok vznik ním uplatňovanej škody, nepreukázal. Vecnú správnosť rozhodnutia ako i procesný postup, ktorý mu predchádzal, bolo možné preskúmať len v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku vo veci základného konania. Toto rozhodnutie nebolo ani v tomto konaní zrušené, preto platí, že je rozhodnutím zákonným, vykonateľným a záväzným pre účastníkov konania, ale aj pre všetky orgány štátu. Preto žalovaná bola povinná podľa neho postupovať. Ak tak neurobila, mohol sa žalobca domáhať plnenia a uspokojenia svojich nárokov podaním návrhu na výkon rozhodnutia. Z uvedeného dôvodu nezákonné rozhodnutie a ani nezákonný postup žalovanej nemohol zistiť súd v tomto konaní a nebol ani dôvod, aby žalobe žalobcu vyhovel. Ak bola žalovaná nečinná, lebo neplnila to, čo jej ukladalo právoplatné rozhodnutie súdu, mohol sa žalobca obrátiť na súd s návrhom na odstránenie nečinnosti správneho orgánu. Ak by v tomto konaní bolo konštatované, že žalovaná bola nečinná, lebo neplnila to, čo jej ukladá právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu, žalobca by mal nárok na náhradu škody, ktorá mu vznikla touto nečinnosťou, ale nie na náhradu škody zodpovedajúcej novému rozhodnutiu o pôvodných trovách konania a úrokoch z omeškania. Takýmto rozhodovaním došlo k situácii, že o tých istých trovách konania a úrokoch z omeškania súdy rozhodovali dvakrát a teda existujú dva vykonateľné tituly na to isté plnenie (na náhradu trov konania a úrokov z omeškania), ktorá skutočnosť svedčí v neprospech žalovanej, teda v konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p. Zároveň výrok rozsudkov súdov obidvoch stupňov nezodpovedá odôvodneniu rozhodnutia. Nie je z neho zrejmé bez akýchkoľvek pochybností, o čom vlastne súdy rozhodovali. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že uplatnená suma pozostáva z ušlého zisku ako kapitalizovaných úrokov z omeškania. Úrok z omeškania je však inštitútom občianskeho práva, ktorý svojou povahou predstavuje sankčný postih dlžníka za omeškanie splácania peňažného dlhu a nie je možné ho považovať za škodu. Úrok z omeškania možno požadovať iba v prípadoch, ak to výslovne upravuje Občiansky zákonník, teda nie pri každom omeškaní dlžníka s platením peňažného dlhu. Dávku sociálneho poistenia nie je možné chápať ako dlh sociálnej poisťovne, ide o zákonné peňažné plnenie, na ktoré vzniká nárok po splnení zákonom požadovaných predpokladov. Dávka sociálneho poistenia vyplýva z predpisov verejného práva podľa zákona o sociálnom poistení, kým peňažný dlh podľa § 517 Občianskeho zákonníka je dlhom, ktorý vznikol pri súkromno-právnom vzťahu. Je nesporné, že predmetom sporu bola náhrada škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a nie ušlý zisk. Tým, že ušlý zisk nemôže byť posudzovaný ako škoda, nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti za škodu - vznik škody. Ak súd rozhodoval o náhrade škody s odôvodnením, že ide o ušlý zisk, nie je odôvodnenie rozsudku presvedčivé a spôsobuje jeho nepreskúmateľnosť. Z týchto dôvodov žiadal napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Svidník na ďalšie konanie.

Žalobca navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť, lebo nepovažoval mimoriadne dovolanie za opodstatnené. Poznamenal, že žalovaná nevyužila možnosť podať dovolanie, keď dovolacie dôvody v

zmysle § 237 O.s.p. zakladajú prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

Žalovaná považovala právne závery v mimoriadnom dovolaní za správne a preto súhlasila so zrušením napadnutých rozhodnutí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a z 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho

oprávného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. Na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 20. októbra 2015 (Cpj 41/2015), bolo prijaté spoločné zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné spoločné stanovisko najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra EŠLP skúmal na podklade spisu, či žalovaná napadla rozsudok odvolacieho súdu dovolaním. V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mala žalovaná možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalovaná nepodala dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. decembra 2013 sp.zn. 5Co/78/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej žalovanej pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovanej žalovanou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie žalovaná. Žalobca v konaní o mimoriadnom dovolaní uplatní náhradu trov tohto konania vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu z 19. decembra 2014 a tieto aj vyčísľil podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. (§ 243i ods. 2 O.s.p., §243c O.s.p.) priznal žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta (ktorý ho zastupoval už pred súdmi nižších stupňov) za jeden úkon právnej služby - písomné vyjadrenie k dovolaniu z 19.decembra 2014 (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky) vo výške 585,89 € (§ 10 ods. 1 vyhlášky z tarifnej hodnoty 81 903,70€), čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a 118,78 € 20% DPH (§ 18 ods. 2 vyhlášky) predstavuje celkom 712,71 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.